

Čas je za vzgojo k narodni zavesti!

V letih opažam, da smo mladi vse manj splošno osveščeni o delovanju slovenskih ustanov, društev, najsi bodi vaških kot krovnih, primarnih, kot so gledališče, knjižnica ... V mislih imam 15-letnega družinskega prijatelja, ki mi je priznal, da nima pojma, kje se nahajata novo Tržaško knjižno središče, a niti naša Narodna in študijska knjižnica. Predlagal sem mu, da si knjige izposoja v Trstu po pouku, saj je on do takrat obiskoval knjižnico v Sežani v prepričanju, da v Trstu ni te možnosti. Ko sem malo povprašal naokrog, mi je marsikdo rekel, da ni nikoli obiskal NŠK. Najprej sem mislil, da je problem v tem, da fant obiskuje italijanski poklicni zavod, prišel pa sem do zaključka, da ni tako.

Mlad fant ali mlado dekle, ki zahaja v slovensko ali vsaj dvojezično okolje, ve, da je razlika med narodnostjo in državljanstvom bistvena. Državljanstvo je de facto odvisno od države, v kateri se otrok rodi, narodnost pa je čut, ki se razvije v vsakem izmed nas na osnovi družinske usmeritve, prijateljskih krogov, šolskega, kulturnega in

športnega okolja. Povsem razumljivo je, da se v družini s staršema, ki pripadata dvema narodnostima, otrok težko jasno opredeli za eno ali drugo. Najboljša varianta (pa čeprav ni vedno možna) je, da se otroka vzgaja v duhu spoštovanja obeh in se mu tako prihrani težka izbira. Razne raziskave in ankete, ki dokazujejo vedno manjši čut slovenstva tudi pri otrocih slovenskih staršev, pa me zaskrbljajo. Ali je pripadnost številčnejšemu, večinskemu narodu danes še vedno imenitnejša? Na hodnikih se oglašajo dijaki in šolarji tudi v italijanščini ali tržaščini; čar slovenskih narečij pojenja? Nisem črnogled kot nekateri, ki so prepričani, da bo v dveh generacijah slovenstvo v Italiji zamrlo, ne soglašam pa niti s tistimi, ki pravijo, da je narodna zavest enaka nacionalizmu in zaprtosti in da je torej bolje, če te »težnje« opustimo.

Rešitev vidim v močnejši vzgoji s strani staršev, šole in slovenskih ustanov ter društev, ki spremljajo otroka pri rasti. Eden izmed staršev lahko otroka usmeri pri izbiri slovenskega kulturnega in športnega društva, slovenske višje srednje šole, slovenskega gledališča, revij in tako naprej. Otrok, ki bo občutil pomen slovenskega prostora in bo morda tudi vstopil v kak društveni odbor, bo razumel, zakaj ima smisel s trdom in prostovoljstvom vztrajati z delovanjem v slovenskem jeziku.

Raziskava, ki sta jo ZSŠDI in SLORI v minulih tednih predstavila, je zarisala stanje, ki je zaskrbljujoče, a ne brez povratka. Naša športna društva ponujajo tako široko paleto panog, da se lahko delež mladih, ki se opredeljujejo za delovanje v njih, strateško v par letih znatno izboljša. Isto velja za kulturna društva pa za skavte in tabornike, h katerim zahaja kar nekaj otrok. Prav vse te organizacije in društva imajo nalogo, da vzgajajo v slovenskem duhu, osveščanju in narodni identiteti.

Od 19. do 29. oktobra so na Koroškem potekali Primorski dnevi na Koroškem. Nastopile so tudi gledališke skupine Mali Telego in Mosp (na fotografiji igra »Eeny, Meeny, Miny, Moe«) iz Trsta ter F. B. Sedej iz Števerjana.

Števerjanska dramska družina SKPD F. B. Sedej, ki jo vodita režiser Franko Žerjal in umetniška vodja Jasmin Kovic, je za gledališki oder pripravila uprizoritev komedije *Aulularia* antičnega rimskega dramatika Tita Makcija Plavta. O nastanku, ponovitvah in nagradah smo se pogovorili s članom skupine, igralcem Tadejem Lukmanom. Intervju dopolnjuje tudi krajši pogovor z Jasmin Kovic in mlajšo igralko Sanjo Vogrič.

AULULARIA V BALKANSKEM OKVIRU, POSEBNO PRIZNANJE NA LINHARTOVEM SREČANJU

▶ **Aulularia je antična komedija, ali misliš, da je tudi danes aktualna? Ali jo je režiser poskušal aktualizirati, tako da jo je postavil v balkanski okvir?**

● Mislim, da je *Aulularia* precej aktualna. To, da jo je režiser postavil v balkanski okvir, še nekoliko pomaga pri celotni aktualizaciji in je v pomoč tudi nam igralcem, saj nam Balkan ni tuj. Predstava se naslanja na današnji čas in na to, kako danes hrepenimo po denarju, kako ponoči ne moremo spati, ker se bojimo, da nam bo to "bogastvo" nekdo ukradel. Pravo bogastvo v resnici nosimo v srcu. Lik, ki sem ga moral interpretirati, Likonid, pravi: "Vedno sem si mislil: največja je nesreča biti brez denarja in brez zlata, a vendar zdaj vidim še veliko hujše zlo, če več denarja imaš in več zlata, kot treba je". Dejstvo, o katerem mislim, da je vedno aktualno, je, da bogastvo ne prinaša sreče.

▶ **Na Linhartovem srečanju v Postojni ste prejeli »posebno priznanje za likovno celovitost predstave«. Razvidno je, da polagate veliko važnost na estetsko podobo igre, od kostumov, scene do petja in plesa. Koliko časa ste namenili temu delu?**

● Plesne vaje so bile zame zelo naporne. Naša koreografinja nas je kar priganjala k delu, a na koncu se je to tudi obrestovalo, saj smo zdaj vsi zmožni skoraj profesionalnega plesa. Mislim, da smo v plesne vaje vložili veliko truda in časa, kajti naučiti se besedilo, ni tako težko, kot pa se je naučiti nekatere komplicirane plesne korake. Komplicirane, ker so se meni tako zdeli. Seveda so tudi tehniki pripomogli k uspehu komedije, predvsem z zvočnimi efekti in s postavitvijo luči ter s projekcijami, ki so zahtevale veliko profesionalnost. Za kostume se je treba zahvaliti kostumografinjam, ki so se poglobile v balkanski okvir predstave, in mislim, da jim je to tudi lepo uspelo, od poročnih oblek pa vse do oblek revežev, kuharjev, bleščečih verižic in umetnega krzna.

▶ **Naziv vaše skupine je »Števerjanska družina«, ki je zelo številčna, kar je izjema na zamejskem teritoriju. Ali je tako veliko skupino težko koordinirati? Zakaj »družina«? Morda zato, ker ste zelo povezani med sabo?**

● Mislim, da naše 'družine' ni težko nadzorovati. Pomagamo si med sabo in smo zelo delavni. Vedno nam priskočijo na pomoč tudi tehniki, kostumografinje in koreografinja. Z dramsko skupino sodelujem pet let, in res se počutim član velike družine.

▶ **Kaj bi povedal o svoji vlogi Likonida v Aululariji?**

● Likonid je sin premožne ženske, Evnomije. Zaljubljen je v Fajdrijo, ki je hči revne družine. Likonid posili Fajdrijo na zabavi. Začetno nasilje se s časom spremeni v pravo ljubezen. Likonidov stric, Megador, pa hoče poročiti Fajdrijo in tu nastane za zaljubljenega mladeniča problem. Z materino pomočjo skuša prepričati strica, naj prepusti Fajdrijo njemu. Likonid ima sužnjo Strofile, ki pa mu rada nagaja in ga tudi spravi kdaj ob živce. Na koncu jo osvobodi, ampak vse zaradi lonca polnega zlata. Ko se sooči z Evklionom, to je s Fajdrijinim očetom, pride med njima do nesporazuma, saj Likonid hoče njegovo hčerko, Evklion pa misli, da mu je ukradel lonec z zlatom. Zdi se, da je Likonid nekoliko manipulativen, a je njegova ljubezen do Fajdrije resnična. Spoštuje svojo mater, ampak mu ni všeč, če se mu godi krivica. Tudi ne prenese, če ga kdo ima za norca. Ko dobi privolitev v poroko s Fajdrijo, se mu odvali kamen od srca. Ni jasno, če se bori za pravico ali samo za bogastvo. Menim, da je Likonid pravičen junak, ne zasleduje bogastva, saj ga ima na pretek.

▶ **V Novi Gorici obiskuješ Dramsko-gledališko gimnazijo. Ali boš nadaljeval z gledališčem na amaterski ravni ali bi rad poskusil tudi profesionalno pot?**

- Verjetno bom ostal na amaterski ravni, verjetno tudi v Števerjanu, ker se tam počutim odlično. Profesionalna pot me je zamikala, poskusil sem tudi na AGRFT-ju, ampak nisem bil uspešen. Mogoče se bom še kdaj udeležil sprejemnih izpitov, ampak igranje pri amaterski oziroma, kot se meni zdi, pri polprofesionalni skupini mi je še vedno v veliko veselje. Če pa bi nadaljeval profesionalno pot, kar dvomim, bi šel rad v tujino. Vsekakor te lahko življenje preseneti.

Kaj pa o Aululariji – in predvsem o posebnem priznanju, ki ga je dramska družina prejela na letošnjem Linhartovem srečanju – meni scenaristka in pomočnica režiserja Jasmin Kovic.

▶ **Kaj je tebi osebno in skupini pomenila udeležba in uspeh na letošnjem Linhartovem tekmovanju – ste se na tekmovanje še dodatno pripravljali in postavitev še nadgradili?**

- Za skupino so nagrade odlična motivacija in potrdilo o pravilno vloženem trudu ter o dobrem načinu dela, obenem pa ljubiteljski skupini pomagajo pri ohranjanju navdušenja in krepijo občutek pripadnosti in navezanosti na ansambel, v katerem delujejo. Osebno sem z nagrado zadovoljna prvič zato, ker je posebna nagrada dodeljena le, če nekaj posebej izstopa v kakovostnem smislu, drugič pa, ker so bile nagrade dodeljene le trem skupinam in nas je to priznanje povzdignilo na podij edinih treh nagradnih predstav v Sloveniji, kar si seveda štejemo v čast kot odličen rezultat. Zadovoljna sem, da sem si kljub drugim obveznostim pred Linhartovim tekmovanjem iztrgala dovolj časa za izboljšanje določenih scenskih prvin, in to v precej boljših pogojih dela, ki nam jih je po premieri nudil začasno obnovljeni oder Sedejevega doma. Novosti so se odlično spojile tudi s prenovo kostumov in maske, ki sem ji osebno sledila, za ohranjanje in ovrednotenje dramaturške in vizualne skladnosti. V tekoči sezoni smo imeli dve kostumografinji, ki sta obenem tudi maskerki: dol-

goletno sodelavko Snežico Černic, ki nam s svojo izkušnostjo sledi že vrsto let, in mlado Carlotto Nanut, ki prispeva nove ideje in svežega zagona. Usklajevanje različnih pogledov je lahko težavno. Nagrada je dokaz, da se spoj svežih pogledov in trdne izkušnosti starejših članov lahko zlije v najboljšo rešitev. Vključevanje mladih sil na vseh področjih delovanja je tudi eno pglavitnih načel Dramske družine. Ne smemo pa pozabiti, da je bila nagrada tudi priznanje celotni tehnični ekipi, ki pod vodstvom Janeza Terpina deluje povsem profesionalno na področju upravljanja luči, projekcij in tona, kar pa lahko pride do popolnega izraza le v profesionalno opremljenih gledališčih, kot je na primer Kulturni dom Postojna.

▶ **Sama si tudi profesionalno in študijsko angažirana ravno v gledališkem svetu. Kako si usklajevala sodelovanje s svojo »matično« skupino?**

- Letos sem zaradi službenih in študijskih obveznosti zamudila veliko prijetnih trenutkov. Sodelovanje s Frankom Žerjalom je, z izjemo začetnega dramaturškega dela, moralo potekati hitro in sistematično, saj sem v času, ki sem ga ukradla drugim obveznostim, morala do potankosti izkoristiti vsak trenutek svoje prisotnosti, da sem v čim krajšem času uredila čim več. V takih pogojih seveda ni časa za uživanje ob zorenju igre, kar ti po navadi daje največje zadoščenje. Sodelovanje z režiserjem in s koreografinjo Moniko Zajšek, pa tudi z vsemi sodelavci in igralci, je bilo, čeprav v naglici in v slabših delovnih pogojih zaradi popravil, ki so potekala v Sedejevem domu, prijetno. Ohranila ga bom v najlepšem spominu.

Pa še dve vprašanji Sanji Vogrič, mlajši predstavnici skupine, za katero je bilo letošnje Linhartovo tekmovanje prva pomembnejša preizkušnja z dramsko družino Sedej.

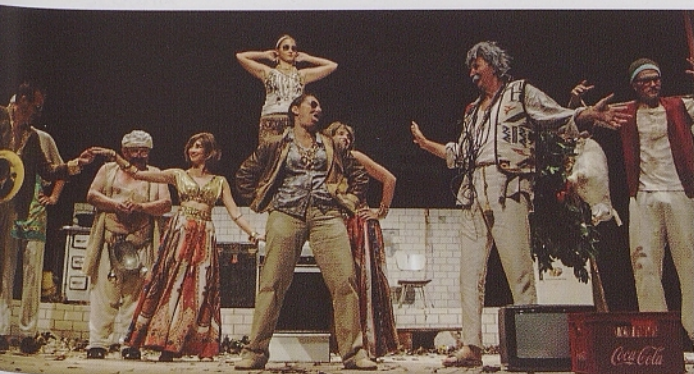
▶ **Kako si zadovoljna z udeležbo in z rezultatom na tekmovanju?**

- Mislim, da bi lahko ocenila naš rezultat kot odličen, zame in za skupino. Mnenje strokovne komisije je v naši dramski družini vedno pomembno in dobro sprejeto, saj pripomore k napredovanju igre kot take. Veseli smo, da smo za vloženi trud dobili priznanje, ki pa nas obenem tudi motivira za nadaljnje delo.

▶ **Katerega trenutka se boš najraje spominjala in ga ohranila v srcu?**

- Spominjala se bom zaključnega skupinskega plesa po poklonih. Predstava je bila že pri koncu, igralci smo bili utrujeni, ampak smo vseeno zbrali zadnje moči in dali vse od sebe na odru. Takrat sem močno začutila povezanost z vsemi nastopajočimi, kar je najpomembnejša prвина gledališke igre.

Jasmina Gruden

Pedro Opeka misijonari med nami

Vtisi mladih ob njegovem obisku v Sloveniji

Sredi oktobra je ob priliki misijonske nedelje z daljnega Madagaskarja na obisk v Slovenijo prišel slovenski misijonar Pedro (Peter) Opeka. V tem času je obiskal mnoge kraje po Sloveniji, daroval maše, ki so bile množično obiskane, sodeloval pri dobrodelnem koncertu v ljubljanski Hali Tivoli, kjer so dogajanje popestrili glasbeniki, predvsem pa je ljudi navdušilo njegovo pričevanje, njegova misel in njegovo sporočilo. Pedro Opeka – slovenski lazarist in misijonar se je rodil v Argentini, saj sta njegova starša zbežala pred revolucionarnim nasiljem komunističnih oblasti v Sloveniji in Jugoslaviji. Bogoslovje je študiral v Ljubljani in v Parizu, kjer je diplomiral in bil posvečen za duhovnika v Argentini. Najbolj znan je po svojem misijonarskem delovanju na Madagaskarju, kjer je s smetišča rešil več deset tisoč ljudi in se vsakodnevno bori proti revščini in za dostojanstvo človeka. Večkrat je bil nominiran za Nobelovo nagrado za mir.

Priprave na njegov prihod v Slovenijo so se začele že veliko pred prvo mašo, ki jo je Pedro Opeka daroval v župnijski cerkvi sv. Vida v Šentvidu v Ljubljani 16. oktobra. Že od sredine avgusta se je začela zbirati neka nenavadna družba. Skupina – priložnostni pevski zbor – se je tedensko srečevala in vadila pesmi v malgaščini, da bi pri prvi maši presenetili misijonarja in pa hkrati da bi ljudem s petjem poskusili pričarati vzdušje, ki vlada med mašami na Madagaskarju ter, če bi se le dalo, jih nalezli tega veselja. In je uspelo: ljudem se je med mašo narisal nasmeh na obrazu in bili so navdušeni. Pedro Opeka, ki jih je takoj poimenoval »Malgaši«, je bil vesel tega truda, ki so ga vložili ter jim naročil, naj nikoli ne prenehajo in naj širijo to veselje.

Pevski zbor, ki je imel vaje sicer v Ljubljani, zbral pa je ljudi z vseh koncev Slovenije, združuje ljudi različnih starosti, različnih poklicev in z različnim pevskim znanjem – ki pa tu navsezadnje ni igralo velike vloge. Važna je bila želja, volja in veselje. In za veselje ni meja! Pa tudi ne pozabimo, kaj pravi star slovenski pregovor: »Kdor poje, dvakrat moli« in to je bil namen tega združenega zbora – moliti in se veseliti.

Med temi veselimi pevci smo zbrali nekaj vtisov o misijonarju, saj so ga pevci večkrat spremljali in se z njim srečali. Kaj so si zapomnili, kaj se jih je dotaknilo in kaj je sodelovanje pri mašah s petjem in slavljenjem v njih vzbudilo.

Ana Gregorič: »Peter Opeka je kot vedno karizmatičen prinašalec veselja, upanja in navdušenja. Kamorkoli pride, zariše nasmeha na obraze ljudi. Zapomnila sem si nekaj njegovih citatov iz srečanj iz Šentvida nad Ljubljano ter Hale Tivoli: »Evropa ima, česar Madagaskar nima, Madgaskar pa ima, česar sekularizirana Evropa nima – veselje in veliko otrok!« Pa še: »Moji slovenski starši so mi dali delavnost, poštenost, zavzetost, argentinsko okolje pa igrivost in veselje do življenja.« Opeka je res plemenit človek. Če je res, da *nomen est omen*, je očitno Opeka tisti, ki povezuje, daje hrano in streho nad glavo, nam pa prinaša zrcalo, v katerem lahko vidimo odsev afriške realnosti kot rezultat apetitivov velesil.

Cecilija Grbec: »Pedro je zame Človek z veliko začetnico. Živi svetnik na zemlji. Svetovljan, misijonar, ki je doma povsod, v Argentini, na Madagaskarju, v Sloveniji, po vsem svetu ... pripada pa Bogu. Ponižen in preprost, resnicoljuben, dobronik in bojevnik pravic najmanjših in zapuščenih ljudi. Pogumen v Bogu in močan v Božji volji ... kot blažena Mati Terezija iz Kalkute, ki spreminja ves svet s svojim svetim življenjem. Vsestranski je – navdušen športnik, nogometaš, rojen v Argentini, kjer sem tudi jaz rojena, hkra-

ti pa govornik in glas vpijočega v puščavi. Pedro je zgled trdne vere, zasidrane v Bogu. Pripravljen iti do najbolj ubogih in neslišanih, usmiljen in ponižen.

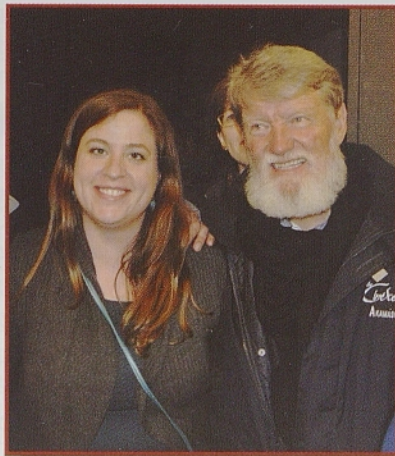
Glede pesmi in petja pa vsakič, ko smo prepevali sem ponovno zaživela, nalezljivo je veselje, veselje in slavljenje Boga, ki se odraža v vsakem od nas s ploskanjem, z dvignjenimi rokami, gibi in nasmehom na obrazu. Bog vedno blagoslavlja vse, kar je narejeno iz Ljubezni. Pričevalci smo veselja in to veselje poneseemo kamorkoli gremo. Vsi skupaj smo se združili in svoj čas darovali za bližnjega brata in sestro.«

◀ *Nuša Dedo Lale:* »Odrpta so vrata nebeška,« smo prepevali z zborom, ki ga je Pedro Opeka poimenoval kar »moji Malgaši«. Skupaj smo bili pri treh bogoslužjih, pri katerih smo ob misijonarjevih navdušujočih besedah skušali pričarati nekaj takšnega vzdušja, kakršno je prisotno pri mašah na daljnem Madagaskarju. Kar nekoliko preveč eksotično se je zdelo naše prepevanje za resnost, ki smo je sicer vajeni pri najsvetejšem opravilu. A so ljudje vselej podlegli navdihujočim Pedrovim besedam, malgaškim ritmom in našemu vnetemu prepevanju in nas spremljali s ploskanjem, nekateri so bili celo tako drzni, da so se ob ritmu melodij zazibali.

Meni se je v spomin najbolj vtisnila maša misijonske nedelje na Brezjah, saj se je zdelo, da so se vse zbrane duše popolnoma prepustile čaru misijonarjevih besed in našim glasovom. Ljudje so tudi po koncu bogoslužja kar obstali na svojih mestih, mi pa smo še kar nadaljevali s prepevanjem. Zdelo se mi je, kot bi se v tistem trenutku resnično odprla sama nebeška vrata.

Jernej Markelj: »Prav hvaležen sem, da sem prepeval v zborčku, ki je dopolnil že tako izjemne maše misijonarja Pedra Opeke. Upam, da smo uspeli ustvariti pravo malgaško vzdušje veselja. Naši obrazi so vsekakor bili nasmejani. Sedaj pa bo potrebno Madagaskar obiskati še v živo!«

Dominika Mencin: »Malgaši res prinašajo veselje! Čudovito je bilo videti smeh, iskric in gibanje med udeleženci maš v Šentvidu in na Brezjah, ne glede na starost, spol ali narodnost.«

Maša Barle: »Cela sv. maša me je od začetka do konca tako nagovorila, da mi je šlo kar na jok. Res čudovito energijo oddaja Peter Opeka in to se opazi na njegovem obrazu, nasmehu in v njegovih besedah.«

Ignac Lesar: »Pesem je bila polna veselja in razigranosti ter pod blagovno znamko Madagaskarja. Zaradi te 'blagovne znamke' je bilo dovoljeno pravzaprav vse: prvič, da so bila besedila v tujem jeziku (kar ne pomaga pri slavilnem momentu zbranih vernikov, ker nič ne razumejo, kaj šele da bi se vklopili v slavljenje in v odnos z Bogom), in drugič, da so se pri maši igrali inštrumenti, ki tradicionalno in tudi sedaj ne spadajo v cerkev kot bogoslužni prostor. Meni osebno je bilo zabavno, zadeva še naprej traja, saj je kar nekaj prošenj za obiske pri svetih mašah, lahko pa bi iz tega nastalo

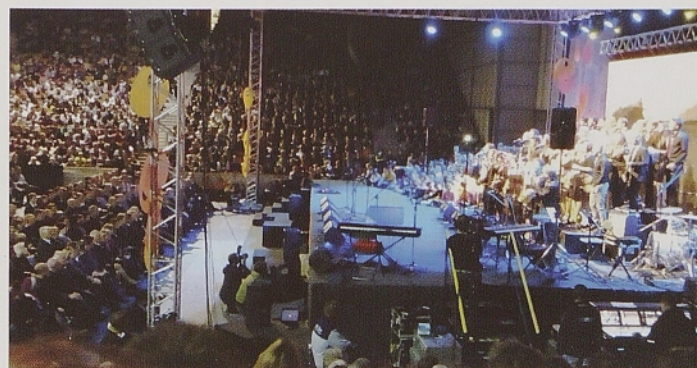
tudi globlje slovensko-malgaško prijateljstvo. Vendar pa verjetno v slovenski liturgiji še lep čas ne bo bobnov in kitar, kakšnih trobent ter drugih posvetnih inštrumentov, saj zaenkrat pride-mo najdlje mogoče do kakšne godalne zasedbe, ki izvaja – se razume – strogo klasično cerkveno glasbo z orgelsko podlago. Škoda za nas ter za vse slovenske kristjane veselega srca, saj je pravzaprav starozavezna svetopisemska psalmistična glasba temeljila ravno na tej osnovi (na bobnih, kitarah, harfah, seveda

tudi pihalih ter trobilih). Zaenkrat imam vtis, da bi pri nas to tolerirali le dokler predstavlja 'blagovno znamko Madagaskar', sicer pa ne. Meni pa se zdi, da bi bilo res lepo prebuditi to veselje pri sveti maši (ne samo za Božič in Veliko noč).

Janja Groznik: »Jaz si tako predstavljam nebesa ... zabavno, sproščeno in veselo!«

Ivana A. Simčič: »Pedro Opeka – Peter Skala – je človek, ki navdihuje. Vsakič me preseneti, kako vedno izgori pravo besedo v pravem trenutku. Govori preprosto pa preudarno. Ko pride v prostor, je prav neverjetno, kako njegova prisotnost kar prevzame vse ljudi. Vedno govori karizmatično, razgibano in živo, in kar mene najbolj navdušuje, je to, da govori, kar dela, in dela, kar govori. Brez napihovanja, olepševanja. Je iskren in načelen, v službi Resnice, pa tudi usmiljen in ljubeč. Vsestranski je, univerzalen – lahko bi celo rekli internacionalen pa vendar ... vedno, vedno poudarja svoje korenine, ne pozabi omeniti svoje družine in staršev, svoje in njihove življenjske zgodbe in zgodovine, in vedno govori o njihovem zgledu vere in ljubezni do naroda in domovine. Glede našega prepevanja pa je neverjetno, kako te lahko nekaj tako prevzame in kako te objame veliko veselje.«

Ivana A. Simčič

Obisk »Otoka, ki ga ni«, a vendarle je!

Ob 70-letnici liceja France Prešeren v Trstu/ Razmišljanje nekdanje dijakinje in sedanje suplentke

Vstopim. Malo sem živčna, malo sem vznemirjena, predvsem pa sem pozna! Kako je mogoče, da šestice ob 7.25 ni bilo! „Eh, ni bilo tako v naših cajtih, ko smo bili z železniške v 10 minutah peš na Ulici Lazzaretto vecchio!“ se spomnim na no-nine besede, istočasno pa še na besede svoje bivše profesorice zgodovine in filozofije. Slovenskih šol niso postavili na tedanje obrobje mesta po golem naključju. Ko zasopihana vstopim v razred, je ura 8.05, let's start.

Besedišče. „Misspell.“ „Katere besede najpogosteje napačno zapišete? Kaj pa v slovenščini? Ustvarjanje, vstati, v redu, ubesediti.“ Dijaki se smejejo. Na slovenskem liceju v Trstu si bomo za to vzeli čas tudi pri pouku angleščine. „Šola s tradicijo, že 70 let vzgajamo pristno slovensko!“ bi se lahko glasilo reklamno geslo. Zapisovanje me ta dan noče spustiti iz svojega primeža. Med odmorom se v zbornici sprašujemo, če se piše njen priimek s š-jem, in o tem, zakaj pišemo in izgovarjamo Tolstoj, če je rusko pravilno Talstoj? Med transliteracijo in transkripcijo, standardom in osebnim mnenjem pride-

mo kmalu do Cankarja – debata prevzame razsežnosti narodnostnega vprašanja. Bi se v Italiji pisal Zancar? Sama pri sebi se nasmehnem. Če bi v Ljubljani svoje kolege lingviste vprašala za mnenje, bi – preden bi razložila v čem je fora, preden bi sploh prišli do srži vprašanja – se stvar končala s „Čakaj, to na slovenski šoli v Trstu?“. Človeku postane takoj jasno, da prihaja z »Otoka, ki ga ni«. Ali vsaj z otoka, za katerega v matični državi ne vedo!

In spet sem v razredu. „Tam si, tja greš,“ spomnim dijaka, ko slovnično napačno, čeprav domiselno prevede kitico pesmi. Razumel je! Pogrešala sem te, tržaški licej, kraj humanistične globine in širine, ki ti ju nedvomno narekujeta bližina Sredozemlja in tradicija italijanske kulture. Nihče od teh mladih odraslih, ki sedijo pred mano, ne bo v prvem letniku faksa vprašal, kaj pomeni metafora. Kaj pa pomeni „dobra šola“? Eno izmed stalnih vprašanj v mojem življenju, odkar sem se srečala s slovensko univerzo. Po preizkušanju slovenskega in nemškega sistema nedvomno spet izberem italijanski sistem, kjer ima snov tudi dušo, ne le koščeno podatkarso telo, ➔

**Je južni otok. Je.
Daleč v neznanem morju
Je pika na obzorju.
Je lisa iz megle. (Južni otok)**

(Dragotin Gustinčič in kafkajanski motiv)

Priporočeno na natečaju Skk - Mosp 2015

To misel povežujem s pisateljem Franzem Kafko in njegovim Procesom. V možganih mi povzročí nevihto misli, ki se hitro nizajo ena nad drugo in v podzavesti se mi odvijte film sodnega procesa ...

Piše se leto 1948. Že dlje časa se na naši fakulteti, kakor tudi v drugih političnih odsekih, razpravlja o resoluciji informbiroja. Stalin pravi, da bi morali biti vsi enotni pod isto zastavo. Naposled pride dan glasovanja.

»Tovariši, danes bomo sprejeli sklep, ki ga bomo potem poslali na naše centralne organe in od tod dalje moskovski partiji.« Noč je bila mučna, v sen-

cih je boleče od napetosti, od razmišljanja in analiziranja vseh večmesečnih sestankov. Misli o tem, kar so govorili voditelji, o utemeljiteljih pravične družbe, so mi begale in preskakovale od ene na drugo in se vračale spet nazaj. Želel sem si, da bi jutro, ki se je naglo bližalo in ni prinašalo nič obetavnega, čim kasneje prišlo.

Napočil je trenutek glasovanja z dvigom rok.

»Kdor podpira našo resolucijo za odcepitev od Moskve, naj prosim dvigne roko.« V tistem trenutku mi je zastal dih in sem imel misli osredotočene na to, da sem se odločil za pravo izbiro. Imel sem občutek, ➔

◀ profesorji imajo v razredu prostor, da ne „samo poučujejo, ampak (...) tudi (in predvsem) navdihujejo“ (David Bandelj, PD, 23. oktober 2015), kjer iz pravic rastejo dolžnosti, kot smo rekli pri pouku filozofije, kjer je za razumevanje literature in sedanosti pomembna zgodovina, kjer je dovolj prostora za nova vprašanja in poglobitve, kjer se vzgaja k radovednosti.

Odmor. Drobci pogovorov v italijanščini me na hodniku dohitijo bolj pogosto, kot so me pred petimi leti. Naj jih opomnim, se sprašujem? Z mislimi sedim na predavanju o angleških pidžin je-

zikh. „Ko skupaj živita naroda, ki govorita eden drugemu nerazumljiv jezik, na tistem območju, iz potrebe po komunikaciji, nastane nov jezik, ki v socialno močnejši jezik vključi dovolj elementov drugega, da omogoča hitro sporazumevanje.“ Ne moremo reči, da je naš pogovorni jezik pidžin, ki nastaja iz slovenščine in italijanščine, pa vendar so podobnosti presunljivo. Lastnosti takih jezikov so recimo prevzemanje morfoloških (npr. Smo jih *raggiungirali*. Italijanski glagol v tem primeru spregamo po slovenski spregatvi), sintaktičnih in drugih jezikovnih vzorcev, kot tudi besed (npr. Si spravila mortadello v frigo?), fraz ter kalkiranje (npr. Ne vidim ure. Slovenski prevod: Komaj čakam.) Narava je od nekdanj poskrbela, da je svoj tok usmerila po najbolj udirljivih tleh. Naj se prepustimo njenemu neusmiljenemu toku ali po drugi strani postanemo podobni umetnemu „indijanskemu rezervatu“ (Peter Verč, Primorske Novice, 18. september 2015)?

Dejstvo je, da te z »Otoka, ki ga ni« kmalu vržejo v svet in soočaš se s "čistokrvnimi" govorniki stan-

dardnega jezika (tako slovenskega kot italijanskega), ki so se pripravili obesiti na vsak spodrsrljaj, da bi dokazali svojo večvrednost. Če dobro obvladaš standard, lahko od njega odstopaš in se vanj spet vračaš. A kako naj človek, ki je ves dan v stiku s pogovornim skoraj pidžin zamejskim jezikom, dobro obvlada oba standardna? Šola ne more biti dovolj. Naj odgovornost za to prevzamejo trenerji, zborovodje, voditelji, mentorji? "Shall we move on..." se glasi ena izmed mojih retoričnih razrednih fraz.

Sprehajam se po šoli, ki ostaja ista, čeprav ni enaka. Vanjo so se vselili spletni dnevnik, interaktivne table, vrtoglavi seznamek ekstrakurikularnih dejavnosti, seznamek kompetenc ... a ona ostaja. Vsebina. Krvava in mesnata, narejena iz debelih knjig (in ne skript) in dobrih profesorjev. Vsebina. Iz semena znanja poganjajo razmišljanja. Spet je konec ure. "Do you have any questions? Are you sure?" Dvom ostaja, a ga sprejemem. Kot del svoje suplentske neizkušenosti.

Lucija Tavčar

◀ da mi je kri v žilah zastala in da mi je zmanjkalo sape. Roke so se ena za drugo dvigale in nenadoma jih je bilo vse naokrog polno. V trenutku sem mislil, da sem moral dvigniti roko tudi jaz, a je nisem. Takoj mi je bilo jasno, da se je moja odločitev pridružila tistim, ki smo bili v očitni manjšini. Z grenkobo in s skušenim životom sem zapustil sestanek in se odpravil proti domu. Še aktovke nisem mogel nositi.

Ni še minil mesec dni, ko so v zgodnjih jutranjih urah potrkali na vrata. Z ženo sva se spogledala, saj to ni mogel biti poštar. Nikogar nisva pričakovala. »Dober dan, ste vi gospod Dragotin Gustinčič? Ste rojeni petega novembra 1882 in ste zaposleni kot dekan na Ekonomski fakulteti v Ljubljani?« Medtem ko je potekala identifikacija, sem zaslutil, da se stvari odvijajo v neko smer, ki je bila zame popolnoma nepričakovana. Možje so povedali, da imajo mandat in da morava z ženo vzeti najnujnejše in se v roku pol ure odpeljati z njimi.

Izpraševanje na komisariatu je bilo zelo dolgo. Ni se zaključilo v enem dnevu, ampak se je nadaljevalo še v naslednjih dneh pripora. Z ženo so naju seveda ločili po oddelkih.

»Tovariš Gustinčič, ali pritrdite, da ste leta 1915 kot politično sumljiv pobegnili pred avstrijskimi oblastmi v Italijo in sodelovali z Jugoslovanskim odborom v Rimu in na Krfu, od 1917 do 1919 ste v Švici urejali list *La Yougoslavie*, aprila 1920 bili med ustanovitelji Komunistične partije Jugoslavije v Sloveniji in delovali v njenih osrednjih organih do leta 1931?«

»Da, že kot mlad sem bil predan delu za skupno dobro naše družbe.« »Leta 1932 ste se preselili v Moskvo in postali član balkanskega sveta Kominterne in delovali pod imenom *Danilo Golubjova* ter po nalogu partije bili leta 1936 poslani v Španijo, kjer ste sodelovali v državljanski vojni. Iz Španije ste se vrnili po porazu republikancev leta 1939?«

»Da, tudi vojno sem dal skozi v veri, da bomo ustvarili boljšo bodočnost za družbo.« »Od leta 1940 do 1945 ste delali najprej na mednarodnem agrarnem inštitutu v Moskvi in nato na zgodovinskem inštitutu sovjetske akademije znanosti in se vrnili v domovino leta 1945 ter kot visoki politični funkcionar dobili mesto dekana in profesorja na Ekonomski fakulteti v Ljubljani? Kako to, da ste po

(dalje) ➔

◀ (dalje s prejšnje strani)

Vaši briljantni delovni in politični karieri podprli Stalina in resolucijo Informativnega biroja?«

»Že od samega začetka sem deloval v dobri veri in popolnoma predan našim skupnim prizadevanjem za spoštovanje pravic in človeka vredno življenje v novi dobi po obeh vojnih katastrofah in po desetletjih bojevanja na evropskih tleh. Verjel sem v to, da bomo ostali skupaj in da bo kljub napestim prevladala želja po ohranitvi skupnega cilja. Zagotavljam Vam, da sem se samo zmotil v presoji in da ostajam zvest svojemu narodu in družbi.«

Med nočno vožnjo so naju z Anico peljali s čolnom v zapor in vsa leta med zaprtimi stenami in pod sončno pripeko sem vsak dan sproti verjel, da bodo uvideli mojo in Aničino nedolžnost. Vsak dan znova sem upal in sem hotel biti prepričan, da ne bom tako onemogel, da ne bi videl izhoda

iz te situacije, ki mi je šibila telo in meglila um.

Dragotin Gustinčič je bil obsojen na zaporno kazen in z ženo poslan na Goli otok, kjer je prestajal kazen od leta 1948 do 1951, od koder so ga izpustili zaradi zdravstvenega stanja.

Filozofsko vprašanje krivde je relativno. Dejanje, za katero je nekdo obsojen, je za eno stran obsodbe vredno, za drugo pa junaško. Za dejanje, ki je za določeno družbo v nekem trenutku hudodelstvo, v nekem drugem časovnem obdobju lahko sploh ni. V dotičnem primeru, kakor tudi na splošno v političnih obsodbah, bi bil junak zgodbe zmagovalec, če bi se uveljavila druga politična opcija, ker se pa ni, ga je doletela obsodba. Občutek obsodbe po krivem je za človeka zelo težak, lahko tudi težji kot fizično trpljenje. Obsodba mori, grize in razkraja, zasleduje dan

in noč in v skrajnem primeru pripelje v depresijo in k samomordilskemu nagnjenju. Tu se spet odpre celo brezno filozofskih in psiholoških vprašanj.

Ne bi vedela, kaj je tisto, kar te v takem položaju privede do tega, da na koncu tunela vidiš luč rešitve; ali je to sreča, ali je samohranitveni nagon, ali vztrajnost ... Ko človeku uspe preživeti grozodejstva, sodbe, taborišča, vojne in pobegniti iz krempljev smrti, se vrne v normalno življenje, vendar so te rane tako globoke, da je življenje le na videz normalno. Dejansko pa ostajajo rane vedno žive in se nikdar ne zbrisejo iz spomina ter človeka spremljajo vse življenje. A verjamem, da življenje mora zmagati.

»Daleč v neznanem morju je pika na obzroju, je lisa iz megle« ... je življenje bistvo vsega, je nad vsem.

Desiree Celin

Zadovoljne in – posledično – tudi lepe!

Ko smo ženske zadovoljne same s sabo, s svojim življenjem in ko nas osrečuje to, kar vsakodnevno počnemo – naj bo to poklic, študij ali karkoli nas veseli in nas spodbuja, da nadaljujemo svojo pot z nasmehom na obrazu – se naše dobro počutje opazi tudi navzven na našem telesu. Če smo zadovoljne s svojo zunanostjo, to opazijo tudi drugi. Takoj smo bolj sproščene. Oddajamo nek sij – lahko je to razposajenost, živahnost, lahko pa nežna umirjenost. Ko se počutimo pomembne za tiste, ki jih imamo najrajši, za našo družino, prijatelje, partnerje, starše idr., nas to osrečuje. Okrepjena samozavest in veselje, ki nastopita, ko smo srečne pa se spremeni v to, da smo tudi bolj pozorne na svoj zunanji izgled, na svojo urejenost. Nase začnemo bolj paziti, ker se imamo rade. To misel potrjuje tudi avtor priročnika o optimizmu »Naučimo se optimizma«, ameriški psiholog dr. Martin Seligman, ki trdi, da ko ženska čuti veselje v sebi, se posledično počuti prikupna. Prof. Seligman je

med svojim raziskovanjem ugotovil, da nam pri iskanju sreče v 50% lahko priskočijo na pomoč genetski dejavniki, na katere ne moramo vplivati, okrog 10% zadovoljstva odvisi od zunanjih dejavnikov, ostalih 40% pa je odvisno od nas samih, od našega odločanja, kako živimo življenje z vidika čustev. Pomembno je torej zavest, da moramo ženske same sebe imeti rade, da se spoštujemo, uresničujemo svoje sanje in cilje. Vsaka izmed nas je po svoje čudovita, edinstvena, posebna, dragocena in si zato zasluži zadovoljstva in notranje sproščenosti ter vedrine. Za osebno srečo je lahko dovolj le preprosta gesta: pohvala v službi, uspeh na izpitu, ki smo ga dolgo časa pripravljale, slastni obed, ki te pričakuje, ko prideš domov utrujena od celega dneva ... Da smo ženske srečne zadošča le, da živimo v lepem, ljubečem in toplém okolju. Naučimo se tudi same poiskati srečo zase, imejmo se rade, bodimo sijoče in prikupne.

Nika Čok